

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 5 (10297) | 1977 чылдың январь 7, пятница | 1975 чылда үлдээлгөттүңгөн | Өртөө 2 көп.

БИСТИН ЧУРТУВУСТА

ФРУНЗЕ. Дөрт чаа цехтери амылгага киргериштин соода Май бери аттыг даярлар бугурулузаттыжымшыкыны кучуу барык ийи катан олер. Оларын тудуу республиканын амылгада, даярлар 5-те эгелей берген. Онту беш чылда Кирсиндин чик улуттуруу өскөдө хой бугуруле терсерин чартыл тудар. Токсигит эде чечесалжыкыи дуузы-биле беш чылды толугузуле чедир эдырмыч продукция бугуру үндүрерини хөгжөткө чөреби мизлюп амыг рубале улгадыр.

ВОЛКОВЫСК. (Гродно область). Асбомент кыдымалдарынын заводунда амылгага кирген автоматтыг шугум январь 5-те баштайгы асбоменталыг узуг хемчөөлүг хоолойларын бугуру үндүрер. Графика бугуру чартык ай мурнай тургускан эл күчүдүг агрегат чыл штинде чартык метр чедир дыметтээр, шугу узуу ийи муа километр хоолойларын бугуру үндүрер. Шугуму хуусаа бетинде амылгага кирген өмкөлдөмөк хой республиканын удузгалдарына от продукцияны садарын улгайттыр арганы бээр.

ГУРЬЕВ. Соңгу Прикарпийин мийи амыл агылларынын амылгагалары Нарышын болгаш Тейсейтин амыл агылларын хоолойларын бүгүрелдеринче ийи тарымр баштайгы агрегаттарын чуртуктаар. Ийи катан сокуулузук чыкты тарылгага өскөдө. Бо чылдын чаа аргалар беш чүе хире тентер чери элээр. Ол аргалар областтык нарыктуу өстүрер эл удуз агыл-агылдарынын оларарын шимчеп чорур бугурулдерин камгалаар ажурлууг. Онту беш чылда Соңгу Прикарпийиниң ийи эленинги хоолойларда саксаул тарып аргаларынын шөгү үш муа тентер амыг чери элээр.

АЛМА-АТА. Динамбугуру хөбө эродуктулар комбинаты январь 5-те удуз элеваторун амылгага киргел. Силостуң дөрт корпустары беш мизлюк пуд тарып кучуу ап болур. Чаа тудууң комбинаттың тарып кучуулар салбыр, автоматтык дөңгө амыл агыл, машиналар чорур оруктар болгаш өскөдө тудуулар бар. Бо чылдын тарып кучууларын чедир республикага шинти кучуу 25 мизлюк пуд тарып кучуу элеватору тудар.

(СЭТА).

БЕШ ЧЫЛДЫН ИЙИГИ ЧЫЛЫ

Совет Тываның ажылчы чоннары, бүгү совет улус-биле бир дөмей, онту баш чылдын ийиги чылы—1977 чылдын өндүр улуг сорулгаларын күүседип кирипкен. СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Чаа чылды таварыштыр совет улуска аас-кежикти, кадыкшылды, күш-ажылга болгаш өөредилеге чогаадыкчы чедишкенин күүзөн байыр чедиришкени республиканың ажыл-ишчилерин чаа-чаа херектерге улам сорук киргел.

Беш чылдын чаа-чаа үдэенивис бирги чылында бире эвес ажил-үүлө кылдынган. Тываның көдээ ажил-агылдарын ажилдакчылары мал болгаш чөр ажылынын продуктуларын күрүнеге садарынын талазы-биле пландарын чедишкенин боттадырып, улуг тинделгени чедип алган. Ылангыя күрүнеге тараз, сүт, дүк садарынын пландары нөмөдө онаалда-биле кады ажыр күүсеттинген.

Тываның дагжылары, өнүгү металлургиязынын болгаш улус ажил-агылдарын өскөдө адырларынын ажилдакчылары пландарын эки күүсеткен. Ниини ажилгал транспорту чүк сөөртүрүнү хемчөөлүн 13 хуу көүдөткөн. Ак-Довуракта даг-дүгү болбаазырадыр фабриканын ийиги элдөөн ажилгалла киригени бистин тудузгаларынын улуг чедишкени болган. Республика улуттурууну бугуруп турар продукциязын үш хейринге эрткен чылы Күрүненин шынар демдэн тывасканы оод шыаыкны болгаш сайырачгай хөгжүдэлинин база бир херечизи болур.

Үстүндө аданыыс болгаш өскөдө чедишкенин быжылгап, ажилыстың чамдык чептес талазында шынгы түнелди кылып тургаш, бо чылдын пландын онаалдарын болгаш бедиткен хүлээлгелерин чүгле долдур эвес, а ажыр күүседирине бүгү күжүвүстү, энергиявысты чылдын баштайгы хүннеринден эгелеп мобилизациялар ажурлууг.

Коммунизм дээш демиселдин калбак фронтуу-нун участок бугурунгу 1977 чылда улуг бурунгаарлашкынар чедип алдынар ажурлууг. Олар 1977 чылда Тыва АССР-ниң улус ажил-агылдын хөгжүдерини Күрүнэ пландың тодараттынган. Онту беш чыл пландын тудуу кезээ болур бо планда экономиканы, культураны хөгжүдерини улуг сорулгалары айыттынган. 1976 чылда турганы-биле денээрге бо чылы республикага үлгүрү продукциязын бугурунгу 19,5 хуу, капитал тудугун хемчөөлүн 18 хуу көүдөдир болгаш күш-ажылдын бугурулузукуну үлгүрүге 17 хуу, көдээ ажил-агылга 8,5 хуу, тудулга барык 6 хуу бедидер сорулгалыг эс. Улус ажил-агылдын өскөдө адырларынын мурунда улуг сорулгалар туруп турар. Чижээ, чонга ачы-дуза чедирерин хемчөөлүн 9,3 хуу улгайттары, нииниң-биле 126 муң дөрбелчин метр чуртталга шөгү амылгага кирери планда көрдүнгөн. Чүгле бо чылдын дургузунда 110 миллион рубль-дин кол фондурлары амылгага кирер ажурлууг.

Көдөңнүң ажил-ишчилериниң мурунда улуг сорулгалар салдынган. Мал болгаш чөр ажылынын продуктуларын садар алырын ийити хемчөөлүн дараазында чургайларга доктааттынган: тараа—50 муң тонна, эът—29 муң тонна, сүт—24 муң тонна, дүк—3030 тонна. Оон ангыда күрүнеге 12 мли. дагаа чуургазы садарынын онаалдамы доктааттынган.

1977 чылдын програмказы улуг, иччалазжак ону чедишкенин боттандырынын бүгү магадылаы бисте бар. Ол дугайын үлгүр бугурулгелериниң, тудуг, транспорт болгаш өскөдө адырларын коллективтериниң, ажил-агылдарын чаа чылда алган бедиткен хүлээлгелериниң көргүсүлгери, эрткен чылдын чедишкенин херечилеп турар.

Бугурулузун амыктыг чорун бедидери, участок бугурунгу ажилды шыарын экижидери—амгы үе-чадада бистин ажил-агыл ажил-чорудулгавыстын кол кийгиры ол. Чер-черде партия, профвилел болгаш хой-ишти организацияларынын, ажил-агыл удуртукчузууң, специалист, ажил-агыл, колхозчу бугурунгу хүндүлүг хүлээлгези болза, чаа келген чылдын пландарын, бедиткен хүлээлгелерин чедишкенин боттандыра дээш каш дакпыр күженишкенин ажилдаары, хождуп турарларын муракчыларын денелинге чедирери, ажилды депшилгелги аргаларын амылдаары, муракчы дуржулганы иептердири болур.

1977 чылдын улуг болгаш харысыялгалыг сорулгаларын чедишкенин боттандыра партия организацияларынын авангардчы роль күштелдирерин болгаш калбак массаларын чогадыкчы инициативазын көдүрерин негеп турар. Улуг Октябрыны 60 чылыга уктушур чер болганда калбарган чарыштын үезинде ай, квартал пландарын күүседир-биле черелештир ажил-агылдын аска белеткел, мал кыштагалашкыны дээр ышкаш ээлчегин кампанияларын кичээниги күштелдирер ажурлууг бис.

Часкы ажилдарга

А Ж Ы Л ШАЛЫПКЫН

Көдээ ажил-агыл техникамын 1977 чылдын хөвү ажилдарына бедиткээр талазы-биле Бий-Хем районунуң колхоз, совхозтарынын, «Сельхозтехника» салбырынын болгаш районнар аразынын Чадаана «Сельхозтехника» кыттыжымшыкынын механикаторларынын, ажилчыларынын болгаш инженер-техниктиг ажилдакчыларынын эгелешини Бармыш-Хемчиктин таражылары ийи-биле деткөш, шугуру амылдап турарлар.

Кымыл-Мажаалыктың «Сельхозтехника» каттыжымшыкында, ажил-агылдарын машина-техника мастерскаларында септешчилер аразында социалисттик чарыш калбарган. Ында бүгү ажил «Септелгени чогур үезинде бедик шынарлар доозар!» деп кыйгырынын ала-биле чоруу турар. Бо хүнерге чедир 36 трактор, 5 комбайн, 36 саялка, 40 анлаамлы белешиңи шугумунда тургустунган. Техника септелгени, илангыя «Хемчик», «Шенээр» совхозтарда шамлыкын.

ХУУСАНЫ МУРНАЙ БЕРГЕН

«Искра» колхозунуң механикаторлары онту беш чылдын ийиги чылынын часкы ажилдарына шугуру бедиткенин турарлар.

Олар эрткен чылдын сөөлү кварталында септээр ажурлууг 5 тракторунуң орунуга 11-ни септеп, бо талазы-биле хуусааны мурунай бергенер. Оон ийи 28 андазынын, 14 саялкамы, 7 автомашинаны база белешиңи шугумунда тургусканнар.

Техника септелгени «Алдан-Маадыр», «Сүт-Хол» совхозтарда база багай эвес. А район кварталда тракторлар септээр планын 126 хуу, комбайнларын 118 хуу, андазынын 226 хуу, саякаларын 180 хуу күүсеткен. Септелгедө ажилды багай эвес организациязынын, социалисттик чарышты калбарканын ачым ол.

К. МААДЫ.

КИЕВЧИЛЕРНИН ЭГЕЛЭЭШКИНИН ДЕТКИП ТУР БИС

СУТ СААЛДАЗЫН КӨВҮДЕДИР

Онту беш чылдын бирги чылы Чоён-Хемчикте СЭКП-ниң XXII съездин аттыг совхозун Доргун сүт-баран фермазынын коллетаны күш-ажылчы чедишкенин дооскан. Сүт бугурунун болгаш күрүнеге садарынын чыл планын хуусаа бетинде күүсеткен. Бердиген дагалдан ажыр 48 тонна сүтү саткан.

СЭКП Топ Комитетинин Чингине секретары иш Л. И. Брежневтин Киев областын мадчынарнын чагаазына харызынын фермазын ажил-агылдарын танышкан, ийи айткан сорулгаларын боттарынын ажилыга удурутуда

болдуруп, онту беш чылдын ийиги чылда сүт саалдазын көүдөдир дээш кымыл ажилдарын хүлээлгениер. Ону чедип алары-биле саар инженерин ажилдакчы болгаш чегемнегезин өккюлдөр күш-ажылчы бугурулузукун бедидер болган өскөдө хемчөөлөрүн эл эгелеш.

Киевтин мадчынарнын эгелешинин баугар доргунчулар 1977 чылда бедиткен социалисттик хүлээлгени алганнар. Бир саар инженерине 2400 килограмм сүтү саан аларын, күрүнеге сүт сааларын эрткен чылдан он тонна көүдөдирин, сүтүд боттарынын кудулазырын, күш-ажылды бугурулузукуну бедидерин аазаннар. Амгы үезде фермада 180 ажил шинти саан, хүн бүрүдө 1200 килограмм сүтү күрүнеге садар турар. Коргуу күрүнеге сымал чылы эгелеши-биле холбаштыр бисте ажил ажилдар чедип багай эвес.

КУРЛАВЫРЛАРНЫ ДИЛЕП ТЫВАР

(Күрүнеге эът садарынын медеэни)

Республиканың көдээ ажил-агыл ажилдакчылары онту беш чылдын баштайгы чылында күрүнеге эът садар планын пландап дашкар онаалда-биле катый ажыр күүсеткен. Оон түнелинде эрткен чылдагызын 6786 тонна эът хой саттынган. СЭКП-ниң XXV съездинин шийткелерин амыдыралга боттандыра дээш Бүгү-өнүкөл социалисттик чарыжыга идеялгеп киришкен ишчилерин деминг ажилынын ачым ол.

Тыва АССР-ниң район бугуру 1975 чылдагызын хой эгити саткан. Ийи эмиртигел шадарын болгаш черде семиртигел садары улуг болган. Ону муракчы ажил-агылдарын дуржулаам бадыткан турар. Дендиз тургустунган негедеге чептес болгаш кужу таары малдарын күрүнеге дужаап турган колхозтар болган совхозтар оларын үлгелерин эдере берек.

Күрүнеге эът садар планын пландап дашкар онаалда-биле катый Чоён-Хемчик, Улуг-Хем болгаш Танды районнар күүседип шыдаан. Илангыя «Ден-Терезин», «Большевик», «Шамбалыг» совхозтар болган чамдык колхозтарын күрүнө мурунга оран улуг. Ол дугайын ук ажил-агылдарын удуртукчулары утуп болбас ажурлууг.

Онту беш чылдын болган бо чылдын пландын онаалдарын долдур болган ажыр күүседир—баштайгы кварталдын ажилында улуг хамаарык деп чүе билдинип. Ийи боттаган күрүнеге эът дулаарыне амылгааштан салгаш салары, бо талазы-биле курлавырларын тыптынары чүгүла.

Киевтин мадчынарнын эгелешинин баугар доргунчулар 1977 чылда бедиткен социалисттик хүлээлгени алганнар. Бир саар инженерине 2400 килограмм сүтү саан аларын, күрүнеге сүт сааларын эрткен чылдан он тонна көүдөдирин, сүтүд боттарынын кудулазырын, күш-ажылды бугурулузукуну бедидерин аазаннар. Амгы үезде фермада 180 ажил шинти саан, хүн бүрүдө 1200 килограмм сүтү күрүнеге садар турар. Коргуу күрүнеге сымал чылы эгелеши-биле холбаштыр бисте ажил ажилдар чедип багай эвес.

МАЛЧЫННЫН СӨЗҮ

СЭКП ТК-ның Чингине секретары иш Л. И. Брежнев Киев областын мадчынарнын чагаазы болган аналдарын бистин республиканын мадчынарнын союурунун көдүргөн. Оон-биле танакшылга сүт-баран фермазында, хойжу бригадаларда, малчын аал бугурунде чорун турар. Ук документ-биле танакшылган малчын онту беш чылдын сорулгаларын боттандырынга боттарынын узууң долдур-биле кирер дээш социалисттик хүлээлгелерин эде көрүн турарлар.

Эш Л. И. Брежнев Киевчилерин чагаазын болгаш анал харызын Бай-Тайга районда «Тээди» совхозунуң партия комитетин хойжу бригадаларга таныштырган. Кымыл-Дог салбарда Кудуктуң хойжу бригаданын кежигүүн Хертек Лешин — совхозунуң муракчыларынын бирээни. Ол бо чүгүла документини чуула-

дугурун деткөн, бо чылдын калгангызында-дээ артык ажилдарын болгаш төрүр чүе хойга онааштыр 96 хураганны доруктуруп, хой бүрү-үзден-не 2,3 килограмм дүкту кыргын аларын хүлээлгени.

Хөөүн кадарчы мады продукциянын бедидере кыштагалашкынын чогумчулар өрттигер дээрин эки бедидер. Ийи чылда хонунуң калгангызында эгелеш олар-белчирине чедир таарымчалыг байлады тургузуп турар. Илангыя төрүр хойларын ажалдаан узам экижидерине улуг кичөөлгө салдынган.

Калдарынын коданары баштайгы хураганнар көстүп келген: төрөн 87 хойдан 87 хураган алдынган. Ол дөргө, киевчилерин чагаазын болгаш анал харызын деткөн малчыннын хүлээлгезин күүсеттигин эгелеши ол.

М. НАРА-ТОННУГ.

БАШТАЙГЫ ХУРАГАННАР

Бай-Тайга районда «Тээди» совхозунуң Найрал салбырынын малчыннары онту беш чылдын бирги чылда багай эвес ажилдааннар. Киев областтын малчыннарын эгелеши-кени олар танышкан, 1977 чылда улус эки ажилдаарын хүлээлгенин. Илангыя малдын баш санын өстүрерине, продуктулу чорун бедидерине кичөөлгөни баган. Ону күүседир-биле малды кыштап хир ажыраарине бүгү-ае хемчөөлөрүн улгадырыган. Чүге дөргө бо чылдын хар улуг чагган болгаш соок болуп турары Ээр-Хавак сүт-баран

фермазында, хойжуларын коданарында мал чедип бар. Малчыннарын кымыл ажилынын түнелинде амдызында кыштагалашкынын бааламы ол.

Хойжуларын коданарында хой төрүп эгелеш. Чаа чылдын баштайгы хонуктарында 526 хой хураганнаа, төдү менд алдынган. Салгак Артында 110, Кужуктү Мукайлыда 93, Донгак Бор-оода 83 хой болган, хураганнары менд дортуу турар.

М. САНДАН.

Найрал салбырын эргеленичи.

АВТОМОБИЛИ СТЕРНИН ЧЕДИШКИНИ

Чуртталга-коммунал ажил-агылдын автотранспорт бугурулузун коллективин онту беш чылдын ийиги чылыне күш-ажылчы чедишкенин эгелеп берген. АТБ-ниң колонналарынын аразында социалисттик чарыштын бирги, ийиги черин Ф. Полевтин болган И. Викторовтун удурткан чолаачылар коллективтери алган, амгы хүнерде 1977 чылдын февраль айнын даалазын күүседип турарлар.

Эрткен чылы: В. Полевтин колонназынын чолаачылары өзү шыдаанар. Муракчылар Мишин, Вертипрахов, Аякпан болган өскөдө-дээ тус-тус кижилер аразынын социалисттик чарыжыга үргүдүч шыгарал келгенер. В. Полевтин бригаданы чүк сөөртүрүнү чыл планын 118 хуу, тонна-километр талазы-биле—103 хуу күүсеткен. И. Викторовтун удуртканы ийги колоннамы база-ла эки ажилдап, чүк сөөртүрү планын 101,5 хуу, тонна-километрнин 141,5 хуу күүсеткен.

Чуртталга-коммунал ажил-агыл министрвоуунуң АТБ-ниң автотранспорт СЭКП ТК-ның, ССРЭ-ниң Дээди Совединин Президиумунуң ботгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң совет улусу Чаа чылда кыйгырынга сорук киришкан, бедик чаа хүлээлгени алган ажилдап турар.

М. НИНИТИН.

АТБ-ниң улуг экономизи.

ЧУРУНТА: колонна начальниги В. Полев (солгай талазында бир дугаарында) муракчы чолаачылар Мишин, Айметов, Аякпан, Чуломин, Шесток олар-биле кады.

А. ЗАЙЦЕВИЦ фотогу.

Чуртталга-коммунал ажил-агылдын автотранспорт бугурулузун коллективин онту беш чылдын ийиги чылыне күш-ажылчы чедишкенин эгелеп берген. АТБ-ниң колонналарынын аразында социалисттик чарыштын бирги, ийиги черин Ф. Полевтин болган И. Викторовтун удурткан чолаачылар коллективтери алган, амгы хүнерде 1977 чылдын февраль айнын даалазын күүседип турарлар.

Эрткен чылы: В. Полевтин колонназынын чолаачылары өзү шыдаанар. Муракчылар Мишин, Вертипрахов, Аякпан болган өскөдө-дээ тус-тус кижилер аразынын социалисттик чарыжыга үргүдүч шыгарал келгенер. В. Полевтин бригаданы чүк сөөртүрүнү чыл планын 118 хуу, тонна-километр талазы-биле—103 хуу күүсеткен. И. Викторовтун удуртканы ийги колоннамы база-ла эки ажилдап, чүк сөөртүрү планын 101,5 хуу, тонна-километрнин 141,5 хуу күүсеткен.

М. НИНИТИН.

АТБ-ниң улуг экономизи.

ЧУРУНТА: колонна начальниги В. Полев (солгай талазында бир дугаарында) муракчы чолаачылар Мишин, Айметов, Аякпан, Чуломин, Шесток олар-биле кады.

А. ЗАЙЦЕВИЦ фотогу.

ДАШТЫКЫДА

СОЦИАЛИЗМ ТУРГУЗАР

ЛУАНДА. (СЭТА). Бистер тодаргай ажил-херектерисин-биле бистин чуртукуска социализмни тургузар бис деп, Анголазын хоостары дээш улусчу шимчээшкенин (МПЛА) ТК-зынын секретары Луис Лара ийи болбаазырадыр «Жомар» бугурулузун ажил-агылдарын болгаш албан-хаакчыларын мурунга чүе чулаалаш, меделгөн. Чаа ниитилелдин экономикагын баалазын эне-не кыска хуусаала салыр дээш, бистин чуртукустун ажилчы чоннары эл улуг күженишкенин үндүрер

журатуу деп ол чулаалаш. Чаа Анголазын канчаар-дээ аажок улуг политиктиг, экономикагын болгаш социал сорулгаларын шийттирээр үеде МПЛА-нын кежигүүнеринин, бүгү ангола улустун ортузунага политик-ижишмалыг ажилды күштелдирерине бирги черегин кичөөлгени сагара чөгүр деп, Л. Лара демелдээ. Ол сорулга-биле меделгезин ажилдакчылар бедиткээр талазы-биле партия шкөөлөр амылгага тургускан турар. Мергезидиг национал кадр-

ларын чедишпей турар чорун чуртукту экономикагын хөгжүдөшкенин шалтык болуп турар. Ону барымдаалаш, өөредилгени системаны республиканын экономикагын хөгжүдөшкенин херекелдерин-биле дүүшүрерин эргөжөк чүгүла деп, МПЛА-ның секретары чулаалаш. Амгы үеини техниканы болгаш бугурулузун эки билер кижилерин Анголазын дээш, ортук болгаш тускай өөредилге черлери белеткел үндүрер ажурлууг деп ол айтыган.

Чуртталга-коммунал ажил-агылдын автотранспорт бугурулузун коллективин онту беш чылдын ийиги чылыне күш-ажылчы чедишкенин эгелеп берген. АТБ-ниң колонналарынын аразында социалисттик чарыштын бирги, ийиги черин Ф. Полевтин болган И. Викторовтун удурткан чолаачылар коллективтери алган, амгы хүнерде 1977 чылдын февраль айнын даалазын күүседип турарлар.

С. Вэнстич меделгели

ВАШИНГТОН. (СЭТА). АКШ-тын күрүнө секретары Г. Киссинджер болган Д. Картерин чагаанга дүкө секретарынын эрге-дужалына томулган С. Вэн ССРЭ-ниң АКШ-та элчини А. Ф. Добрынин-биле ажурлашкан. Стратегтиг чегеселенишкенин кымылаарлар дуга-

иында ийи чуртук аразында чаа дугурадууда ат салары-биле бо чылды дөди денемге совет-америк чугалажымшыкынын чорудар дугайында айтырымга хамаарыштыр, ужу-дузанын доодулан соода С. Вэн корреспонденттерге мынча деп меделгезин: дээди

денемге ужуражымшыкынын чоруткан турар ажурлууг деп санап турар бис. Стратегтиг шаап хаадыр чегеселенишкенин кымылаарлар дугайында ССРЭ-биле АКШ-тын аразында чугалажымшыкынарга бодум хууда киржир болуп турар мен.

Индияда парлап үндүргөн

ДЕЛИ. (СЭТА). СЭКП ТК-ның Чингине секретары Л. И. Брежневтин Индияларын чындаан Индияда парлап үндүргөн. Бармыш Бенгалинын «Маниша трөйт-халла» дээр ном үндүрер черин парлап үндүргени чындады Л. И. Брежневтин чугааларын дык хөй өөрүгүлөнгөн харызааларга хамаарып турар болган тай-

бындын херезин ийи чуртук аразында найралдын база кады ажилдакчыларын улуг ужу-дузанын ажилды турар. Тайбын болган дүкүдүрүг чоруктуң чындажымшыкы дээш денемге Л. И. Брежневтин хууза салымшыкы канчаар-дээ аажок улуг, иччалаан өзү чулаалаш чүгүлөнгөн чаа дайымчын өскүч үнерин айым-

дын чайладыр дээш ханы болган ийи сепкидин күзөди-биле долдунган деп, чындаан парлап үндүргөн-биле хойбуштар «Калаттар» созуи бижөөн. Ол документтер тайбын болган депшиге дөш денемге күштерин улуг ийи чылдын бугурулузунун сорук кирери чингитиң чөк деп «Калаттар» демелгезин.

СЭКП ТК-нын октябрь (1976 ч.) Пленумунга...

БРИГАДАЛАРДА ПАРТБӨЛҮКТӨР

ажыл-херекчи хурдалары бола эрттирер. Партбөлүктөр...

кеп алган. Ам кыштагылашкыны олар хур эрттирип турар...

жынынын «Ан» агиткулубу бригадалардын концерти доктамак үйүп турар.

Инда кичөөдөр бедик дөңсөпө эртип турар. Чоокта...

«Улетуруну улуг компектерини туудун дүргөдөрүнө...

ГЭС-тин тудураулары чаа чыл бүүдүүдө...

«Красноярскерге о ту дугуну» коллективни 1978 чылда...

Допчузу-биле

ОЛЧА УЛУГ

Току районуң «Тоора-Хем» совхозунун Май 1 сабырынын ажалчылары...

СПЕЦИАЛИСТЕР ДООЗУП ҮНЕР

Балгазынын ИКТУ-2-ниң чыл хуусалыг өөредилге курстары бедик мергежилди...

ШЫНГА

ДЭЭШТИГ БОЛГАН

Эрткен чылдың соолту айларында «Шынта» партиялык ийи чаганын түнөкөдөгү...

ӨЗҮЛДЕНИҢ БАЗЫМНАРЫ

Кызыл хоорай Советиниң сессиязындан

Ажылчы чонбар депутаттарынын Кызыл хоорай Советиниң элечтиги оңу сессия...

Ажылчы катчыжыныкы, мектеп фабрикасы, столовалар болгон ресторандар...

коллективтери өзүлдениң дегем базмынын кылары чылдың...

Депутат

сонгукчуларда

ССРЭ-нин Дээди Советиниң депутаты, Монгуш-Тайга районуң «Мөгөн-Бүрөк» колхозунун жойкуу...

КАЙЫЗЫ-ДАА ДЕПУТАТ

«Кара-Хөл» колхозтуну дөңсөкөрүңгө хар эрте болгон кызыл дүңгөн.

дарда эки-даа болур, өскөлдө кудулай-даа бөрү. Иизг, соок дивейн хой кадарып...

беткеп алганында база дыка хамаарым дөрүнө олар аян билдирер.

КОНТРОЛЬГА

АЛГАН

Эрткен чылдың ноябрь 25-те «Яш» доң калаа ден ателг С. Херектин Бай-Тайга райондан бизнос чагаам партиялык...

Хоорайнын улуттук бүүдүрүлгөсү продукция сайгарынын 11 айлар планын 101,4 хуу...

Устүндө эки көргүзүлгө биле чөргөдөртү 1976 чылдын план болгон бюджет күүсөлдөндө...

Хоорай Советиниң сессиясы 1977 чылда хоорайнын бюджетиниң күүсөлдөндө чүүдүгү...

ТОЖУЛАРДА

ажаа СЭКП ТК-нын Чыгыш секретары Л. И. Брежневтин чыгаамынкы...

ажаа СЭКП ТК-нын Чыгыш секретары Л. И. Брежневтин чыгаамынкы...

ажаа СЭКП ТК-нын Чыгыш секретары Л. И. Брежневтин чыгаамынкы...

ажаа СЭКП ТК-нын Чыгыш секретары Л. И. Брежневтин чыгаамынкы...

ажаа СЭКП ТК-нын Чыгыш секретары Л. И. Брежневтин чыгаамынкы...

ажаа СЭКП ТК-нын Чыгыш секретары Л. И. Брежневтин чыгаамынкы...

ажаа СЭКП ТК-нын Чыгыш секретары Л. И. Брежневтин чыгаамынкы...

ажаа СЭКП ТК-нын Чыгыш секретары Л. И. Брежневтин чыгаамынкы...

КУРҮНЕ ШАҢНАЛЫ

Владивостоктун аэропортуна вокзал, цирк бажыны, ший театры, Эртеженер бажыны, чуртталга бажыны — олар болза Галина Антонова Грдина...

Лауреаттын бригадасында 20 кеше бар. Ол — найрадыгы, сырый каттышкан коллектив. Ол коллектив беги мергезидинде...

СЭТА-нын корреспонденти Г. А. Грдина-биле чеги магазинден тургугуна садыг товунун тузунга журажак берген.

Менээ Курүне шаңналын тывысканы — бүгү бригаданын ишпазы болуп, чаа садыг товунун баштайгы дөрт объекттин Курүне комиссияга тергилни дөң үнелел-биле...

Л. СУББОТЕНКО, СЭТА-нын корр. Владивосток.

«Шынның» конкурзунун түңнели

ШАҢНАЛ-БИЛЕ, ЭШТЕР

«Шын» солун бодунун таңкыл болган конкурзунун түңнели үндүргөн.

СЭКП-нин төгүдүгү XXV съездинин болуп эрткен болган ону беш чылдын бирги чылында хой-хой очерктер, расказтар, чугула айтырылгалар козгурген корреспонденталар, чуудалар болган фото-чуруктар «Конкурса» деп ат-биле редакцияга келгилген. Ук чагаларда күш-ажылы чоргаарал, партиянын удуруткуу база организаачы күжү, совет удусту мадырлыгы күш-ажылы, найырал, социалистик чарыш, ишнар дөң демисел, совет кижинин төлөткү мау-шынарлары илергейттирген. Оларнын авторлары — чогаалчылар, журналистер, чурукчулар, партия, совет акылдакчылар, акылчын болган кезде корреспонденттер, солунун хой сангыч нотчукулары.

Конкурса келгилген акылдарда Төзөн чурт, күш-ажылы, найырал, совет патриотизм темаларынын кездеаны ук көп-

курстун негеделеринге дүүшкөн болган аңаа көришкен авторларнын чогадыкчы мергезидинин, оларнын аңаа солургалынын өзүп турарнын херечиси болган.

Конкурстун джорин аңаа келген акылдарын бүгү талазы-биле сайгырын көргөс, эки деп санаан акылдарнын авторларына даразында шаңналарын тыпсырын шийтирди.

Эң эки очерк, расказ, чугула айтырыгы көдурген корреспондентинин чуул талазы-биле

ИЙГИ ШАҢНАЛДЫ: Василий Борохоевич Монгушка (Кызыл, журналист) — № 187 «Шында» парзаттыган «Чарышкынын чагаазы» деп расказ дөң; Хенче-Кара Сагдыевич Монгушка (Кызыл, корреспондент) — № 150 «Шында» «Халалыг пассажирлер» деп корреспондентия дөң.

УШКУ ШАҢНАЛДЫ: Галила Николаевна Тутынига (Кы-

зыл, курүне хайгаарал лабораториянын акылдакчысы) — № 233 «Шында» үнген «Чединишкенин быжыглар» деп чуул дөң; Тойлу Чазанович Салчакка (Бай-Тайга районда Бай-Таш школынын башкысы) — № 193 «Шында» «Албан эвес» деп материалы дөң.

ФОТО-ЧУРУКТА ТАЛАЗЫ-БИЛЕ

ИЙГИ ШАҢНАЛДЫ: Сулдун Андреевич Чажин-болга (Кызыл, «Билиг» енитилелин акылдакчысы) — № 305 «Шында» «Харылаачылар» деп фотокорреспондентия дөң.

УШКУ ШАҢНАЛДЫ: Анатолий Александрович Зайцевич (Кызыл, корреспондент) — № 191, 224, 232 «Шында» үнгүлөө болуп фото-чуруктары дөң; Михаил Ким-ололович Кууларга (Новосибирск, инженер-тузук институтунун студентини) — «Шында» «Тываның делемлеринде» деп руб-

рика адаа-биле үнгүлөө болуп чуруктары дөң.

МАКТАЛ ШАҢНАЛДЫ: Адыла Бадыргыева Маскырга (Тес-Хем районун Чыргалады школы) — № 39 «Шында» «Силерини хууда улетеринер» деп чуул дөң; Черлик-оол Чаштымайевич Кууларга (Кызыл, Улусчу чогаалда бажыны) — № 280 «Шында» «Аала» деп очерги дөң; Александр Иванович Томлинге (Кызыл, автосептелге завод) — «Шында» үнгүлөө болуп информатиялары дөң; Мотор Айыжикович Тирчинге («Тес-Хем» совхозтун акылчыны) — № 301 «Шында» үнген «Чайынгантагы сымдыстар» деп чурумал дөң.

Конкурстун тивилектеринге болган аңаа иденпейкиг кырышкан бүгү эштерге «Шын» солунун редакциясы байыг чедирбишаан, чогадыкчы чааа чединишкенини күзөп тур.

САДЫГ ПОРТУ КҮЧҮЗҮН УЛГАТТЫРЫП ТУРАР

Соалгү беш чыл дургузунда ыраккы Чөөн чүктүн далай пароходствоу амгы үеинде специализаттанган 71 суднузу-биле болган «Ермак» хеврини ийи ледокозу-биле нежекин четелеттирген. Ол чаа тешлохтарны делегей стандартын келтирерлерин баа ыштыг технологтуг чогуларын соорутунуу ташыштыр алышты.

Чөөн чүк пароходствоу бодунда 270 океан судноларыг болуп, ону беш чылга кирген. Оларнын дузаны-биле партиянын XXV съездинин оналдазын чединишкениг күседир апар, ол онаалдада ыраккы Согу чүктүн болган ыраккы Чөөн чүктүн райондарыгче чүк соорутуну экижидери, даштыкы чурттаргаче чүк соорутуну улам калдырткы көрдүнгөн. Беш чылдын бирги чылынын планында ажыр 50

мун тонна чүкүгү сооерткен, даштыкыгаче чүк соорутунуу планы база ажыр күсеттинген.

Пароходствоун порттары улам сайыраан. Техника паргыг чаа техника-биле четелеттирген.

ыраккы Чөөн чүктүн далай-жылары Улуг Октябрьдин 60 чылын төлөткүп уткуп, ону беш чылды хуусаа бетинде күүседери дөң чаржып турар-

лар. БМ-нын далай экин болуп Восточный порта дөңүрдан өтүр сооертүп комплекстин бирги ээлөөн тузуп эгелен, ол болза хонукта 100 мун тонна чүкүгү көдурген аргалыг улгурдуюкту сайгарар аргалыг болур.

И. МОИСЕЕВ, СЭТА-нын корр. Приморье крйда Восточный порт.

ДӨРТ ХАРЛЫГ ШКОЛАЧЫ

Днепропетровск. Подгороднянскын № 4 ортумак школынын бирги классындын бирги парзасында 4 харлыг тергилни эки оредитилген Сала Удловский дээр оредитилген озурун турар.

Ордун найымачы салмыкчы эрте-ле өлөрөй берген, арынткан харыг четес-даа болза ону школага оредитилген шийтирелен. Бүдүн чаргыг харыг турган, үкүктөрүн ол шунтузун оредитилген ашан, үш

ларында торлуш дивейн көчүрүп, сапар апарган. Сала Удловский салгыны, ушааы келерей. Укүгүлөдүн тергилни шунтузун номнаанынын соонда, ону чангыс-даа оо нарбайн пээни-биле чуугаан шыдар. Бүдүн класс кандыг-бир айтырыгы харылап шыдалып баар болза, Става харылап дузалажыттар. Оолдун салмыкчузуун башкылар болган экичилер доктаамал хайгарар, сонурган турар.

та таварып эртин турда, хайгаарашкын кылган, эң-не баштай шийилген амыккан.

«Венера-1» деп баштайгы автоматтыг аппаратты Черден, Совет Эвделинчег деңиз-көзүндө 1961 чылдын февралы 12-де салып үндүргөн.

1965 чылда «Венера-7» делегейде бир-ле дугарында өскө кырыгаче ужул үгөш, ооң планетага барып четкен.

«Венераж» шунту автоматтыг совет 10 станцияны салып үндүргөн.

Венера — хуи системанын дөңоугун талазы-биле ийги планета.

Венераның Черден эң чоок хемчээли — 28 миллион километр, он ырак хемчээли 261 миллион километр, а ортумак хемчээли 108,2 миллион километр.

Венера Хүвү долгалдыр 2247 хүп дургузунда долу дескин кылар. Ол дээрго ооң «чыл» ол болур.

Венераның атмосферанын М. В. Ломошосов 1761 чылда Хүвүгү тыркызын ол плане-

ӨҢНУКТЕРГЕ БАРААЛГАЛ

Чехословак-совет найыралдын айыны үезинде Симферопольдан «Таврия» дээр ирчи болган танцынын ансамбли ЧССР-нин хоорайларына чединишкенин-биле ойнаан. ЧУРУКТА: Прагага концерт үезинде. ЧТК—СЭТА-нын фотозу.

МОНУ БИЛИР СИЛЕР БЕ?

- Венера — хуи системанын дөңоугун талазы-биле ийги планета.
Венераның Черден эң чоок хемчээли — 28 миллион километр, он ырак хемчээли 261 миллион километр, а ортумак хемчээли 108,2 миллион километр.
Венера Хүвү долгалдыр 2247 хүп дургузунда долу дескин кылар. Ол дээрго ооң «чыл» ол болур.
Венераның атмосферанын М. В. Ломошосов 1761 чылда Хүвүгү тыркызын ол плане-

Кижизиндеге темазынга

ТҮҢНЭЛДЕРНИ ҮНДҮРЕР

Уруглар ортузунга кижизиндеге ажылы биеге кол черин ээлей турар. Иччанган ону белик деңгелег чорударын чедин алыры чугула. Шын кижизиндеге чууга оң-бүдөдөн, школа, уруглар албан черлеринде хамдарыг дээр болза, шын эвес апар, а манаа кожа-хелбө турар кижилерини чүрүм, азын-чаны, болуп ан чоругу уругларын кижизиндеге уаг салдарыг дээрин утпаан чугула.

ада-мелер-биле ажылы күштелдирер болза эки.

Бистин сурувуска эрткен чылын дузалал пунктузу тургустунган. А оон ачык-чорудугаан ур-да болбайн ара соккан калган. Дружиниктерини ажылы база козак чорун турар. Бир эвес дузалал пунктузу ачылган, кем-херек үлгелешкенин бөлүрүлө биле профилактиктиг ажылы биле уаг чоруду турган болза, шынтинин көрүм-чүрүм быжыглар херекче чединишкенин турар ужурут.

Орлар чоруктар бистин «Тивилеге» совхозта чачыкта болгудай бээр. Оон чылдаанын бидингир. Ол талазы-биле ачыл багай тургустунган. Улустун өчүтүн оорлаш, туттурган кижилерден чууга оорлаан чүвезинин эрттен төлөткүрүп алган, оон ийи калгыг-даа хемчег албай турары канчап-даа таарышпас.

Чонун дымштан хуиверни чоп ажылаары-биле Куйтура бажында язы-бүрү темаларга келээлерин организа-

А Ж Ы Л Ы Э К И

Тес-Хем районун Берт-Даг кодо Советтин чыныда эки тура улусчу дружина иштинин көрүм-чүрүм быжыглар талазы-биле коку ажыларын кылып, багай эвес ажылдап келген. Олар хой-нигитин организаачылары-биле харылаалыг, бир деминг ачылдып, график дугарлар суурнуу кудумчуларына дөңошүрүлгө алынып, доктаамал чоруду турар. Хой-нигитин көрүм-чүрүм урээр чамдык кижилерин дугайын чурттагыч чонун ийги хурадаларына, эң хузууну сунтарына шыгылы-биле чуугаалып көрүп турар.

Арагаже сундуулу көрүм-чүрүм урп болу деп кижилерини даңызын улусчу дру-

жина келгүнери тургускаш, оларын хайгаралга ап келгенин түңнелинде 1976 чылда кем-херек үүгедир чоруктар кокузу-биле эвезелген.

Хой-нигитини даңыгдан акылдыг харылаалыг, ак сеткилдиг ачылдып турарлар бисте бар. Оларга А. Сарып-баты, А. Тас-оолу, К. Кара-Монгушту, М. Эргинеш болган оон-да өскелерин хамарыштырып болур. Улусчу дружина кодо Советтин база оон командирлеринин удуруталазы-биле иштинин көрүм-чүрүмун быжылап, улуг күженишкениг ачылдыр дөңошкөн бугура улуг.

М. МЫНЫН-ООЛ.

3. ТЕЖИТ. Кызыл район.

Суурнуң чемпиону кымыл?

Чаа чылга тураскаткан шидыра марылдаалары Эрин суурнуң тус-тус коллективтеринге декабрь айда эрткен. Алаа шыгараан 15 шыдыраачы Эрин суурнуң чемпиону илередир марылдаага кирешкен. Бир неделя кире уругчулук марылдаанын түңнелинде Эрин ортумак школынын башкыны, бирги

разрачкы, хоочун шыдыраачы Илам Суруң кымыл-даа уттурбайн, чемпион атка төлөткөн болган. Районун улус өредилге кидянын талазы, бирги разрачкы Вулу Тазар ийги, амдырал хандырылга комбинатынын шыдыраачы Монгуш Марлов ушкү черин алган. О. ЧЫБЫРАЛ.

Школачыларның кышкы дыштангылары

БИЧИЛЕРНИ ХААРА ТУТКАН

Кызыл хоорайның школары болган уруглар албан черлери школарынын дыштангылары чоп организаачы талазы-биле чыл бүрүдө хой ажыларын кылып чоруду турар. Бо өредилге чылынын кышкы дыштангылары Кызылдың школарында база организаачы эгелен. Школачарга кластарын тузуг бөлүктөрүнүн айы-биле Чаа чылдын балкары эртен дөң.

А хожүм-шин театрында профессорлардын область чөвүлөшүнүн школачыларга балканы уруглар январь 2-ден 9-ка чедир бараан болур. Орта уруглар Соок-Ирей-биле кады ишкерлер, тоолдарын мадырлар-биле журажып, хожээр. Иноерлер бажында, анык техниктер сташыа-ылда ийи-бүрү солун хемчегер школачыларын манат турар. Библиотекаларга ийи-кыр номчулгалар, номнар таштырылган, кыска конференциялар хүп бүрүдө болгудулар.

Улетир бугуругаче черле Бистин корр.

Улетир бугуругаче черле Бистин корр.

ХӨГАУГ ЭРТЕР

Школачыларын кышкы дыштангылары Ары-Узуу ортумак школында хожуу-биле эгелен. Дыштангы эртертеринин планын школачар дөңошкөн, партия болган комсомол организаачылары кылып, каттышкан хурамыга барылаш, носку терде аска. Школа чоогунда кластан, шиме каан чарыш шивинг конквлээр шолдуг чүгүну кылып бергени оредитилерин болган бичи уруглары ойна өрткөн.

маагарга студенттерин болган келээлерин организаачылар. Төзөн совхозунда күп-ажыкчы муракчылары — Ленин ордени эдилекчиси, муракчы маалын Чаш-оол Монгуш, Кун-ажыкчы Кызыл Тук ордени эдилекчиси, Тыва АССР-нин адырлыг металлизатору Буян Хомууну болган өскелер-биле-даа журажыгаларын, шимчегер оюнпары болган викториналарын, айтырылгалар болган харылар, чаа ырлар болган танцылар ооруну келээлерин, музыкалыг тоолдар номчулгаларын эртертери көрдүнгөн.

Школанын спорт залында кластан тургукан балканы Чаа чылды уткан омак-хо-лугу байыраалдар өге болган устугу кластарын ооренишкенин, школа намы четисоонерге тус-тузууда болуп өрткүлөн. Олар эрткен 1976 чылды удаванган, чаа 1977 чылды уткуп, боттарынын бирги чартык чылдын оредилгенин түңнелерин Соок-Ирей-ле ропортташтыган, бар та-дөңошкөн — кластан алган достоморун, ырлары болган таңдыларын, шундуктарын болган уруу-лөөр кымылдарын барылаштып турганар. Дыштангы эртертеринин планын дугура январын 9-ка чедир делегейде байыраалдары, эртертер айы-биле хана солунлары дөңошкөн, «Мюн төзөн Тывам — ону беш чылда», «Улуг Октябрьдин 60 чылдыга — 60 чылдын күп-ажыкчы темезе» деп те-

Спорттун ийи-бүрү хевирлеринге — баскетбол, волейболга, шыдыраага, шашинге, кышкы болган хоккейге, та адырынга, тажиктарыга кластар арасында болган хууда бирги чорер дөң марылдаалар школанын спорт залында эртин турар.

Бирги чартык чылда оредилгенин 4—5 демлектиг оредитилер болган 100 хуу оредитилелг кластар Ар-Дурурактын дугуру болаалдары В. И. Ленин аттыг комбинаттыг экикурдалар. В. АНАИ-ООЛ. Улуг-Хем район.

Москва экранында Тыва

Совет Социалистг Республика Эвделиннин тургустунган болуп 54 чылдына тураскаткан документалдыг, эртем-неутердинг кинофильмдерин фестивалы Москва болуп эрткен.

Оно-он кинофильмдерин ара-зында Тыва дугайында дөңошкөн база бар. Ону райкымаалдык «Звездный», «Ерван», «Ашхабад», «Спорт», «Факел» кинотеатрларыга көргүсөн.

М. КОСЕНКОВА. Москва хоорай.

АГААР

Бөгүн республикага көкүп турар булузтардыг, чамдык черлерге хар чаар хүп болур. Агаарнын температурасы дугула 22—27, өскелеринге 31—36 градус соор.

Кымылга көкүп турар булузтар, эртен хар чаар. Агаарнын температурасы 31—33 градус соок болур.

М. МЫНЫН-ООЛ.

М. КОСЕНКОВА. Москва хоорай.

КИНО

«НАЙРА»: «Чашкы шааны соода чүс хүп» 10.00, «Адыг чок» 11.50, 13.40, 15.30, 17.20, 19.10, 21.00 шактарда.

«ШОНЕР»: «Адыр, сени шиме» (7—9 үндүргүгө) 9.00, 12.00, 15.20, «Эртин ола» 10.20, 13.40, «Корпа, бербесе» 17.00, 18.50, 20.40 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Морениг алыгаш» 11.00, 13.00, «Дирг амыттар делегейинде» кинолук 15.20, «Укүлөшкени» 17.20, 19.00, 20.40 шактарда.

«ВОСТОК»: «Петька көрдүчү бө?» 11.00, 13.00, «Архив-мед-тер» 15.20, 17.00, 18.40, 20.30 шактарда.

Редакциянын АДРЕЗИ: ИИДЕКС 667000

Кызыл: Шетинка-Кравченко кудумчузу, бажы № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторун 2-24-63, редакторун орадыкчыларын 2-35-24, 2-31-75, пропавганда галдызын 2-31-75, харысалгалыг секретарынын 2-23-54, партияны амыралыг кидянын 2-37-13, культура кидянын 2-23-54, колдөө ачыл-агы кидянын 2-21-47, үстүрүп кидянын 2-22-64, чагаз кидянын 2-41-27, информатия база совет тургузуп кидянын 2-23-54, 2-20-60, корреспонденттерин 2-27-41, бухгалтериянын 2-42-45, секретарын тын 2-23-35, солуу келбейн барганда 2-32-75 телефонче болгар.

ТИРАЖ 16332. ЧАТЫГ № 1817. СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАПҮНЕР